

Tervishoiuteenuste kättesaadavus 2019. a. 9 kuud

Eesti Haigekassa, oktoober 2019.a.

Tervishoiuteenuste kättesaadavus on mitmetahuline mõiste sisaldades nii ajalist, geograafilist kui ka rahalist vaadet. Käesolev aruanne annab ülevaate eriarstiabi, õendusabi ja hambaravi ravijärjekordadest (ooteaegadest).. Eriarstiabi, õendusabi ja hambaravi ravijärjekordade kohta esitavad raviasutused haigekassale regulaarseid aruandeid, lisaks kontrollitakse ravijärjekordi ka kaasuspõhiselt.

1. Eriarstiabi, õendusabi ja hambaravi plaanilise ravi järjekorrad

Eriarstiabi, õendusabi ja hambaravi plaanilise ravi järjekordade, st ooteaegade jälgimiseks esitavad raviasutused haigekassale aruandeid. Haiglavõrgu arengukava (HVA) haiglad esitavad igakuiselt ülevaate eriarstiabi plaaniliste ambulatoorsete vastuvõttude tegelikust ooteajast eelmisel kuul (tagasiulatuv ravijärjekordade aruanne) ning etteulatuva ravijärjekordade aruande – 1. kuupäeva seisuga eriarstiabi, õendusabi ja hambaravi järjekordades broneeritud vastuvõttude¹ arv ning ooteaeg vaba vastuvõtuajani (aruande kuupäeva seisuga). Ülejäänud lepingupartnerid ehk mitte haiglavõrgu arengukavasse kuuluvad teenuseosutajad (edaspidi hankepartnerid) esitavad kord kvartalis etteulatuva ravijärjekordade aruande.

Alljärgnevalt on esitatud ülevaate eriarstiabi, õendusabi ja hambaravi ravijärjekordade aruannetes esitatud infost - 01.10.2019. a. seisuga **ravijärjekordadesse registreeritud esmased plaanilised vastuvõttud** ning HVA haiglate ambulatoorses ravis **tegelikult juba toimunud** eriarstide esmaste plaaniliste vastuvõttude ooteajad 2019. aasta 9 kuu jooksul.

Esmasteks plaanilisteks vastuvõttudeks kvalifitseeruvad ka rutiinsed järelkontrollid, kui eriarst jätab patsiendi enda jälgimisele ja kutsub ta teatud aja järel tagasi kontrolli (tagasikutsed). Ja samuti vastuvõttud, kuhu eriarst on patsiendi kutsunud e-konsultatsiooni kaudu.

Ravijärjekorra maksimumpikkust ületavate vastuvõttude hulgas on vastuvõttud, mille pikk ooteaeg võib tuleneda kas patsiendi soovist pääseda konkreetse spetsialisti vastuvõtule, arstide vähesusest või teenuseosutaja lepingumahust haigekassaga.

Etteulatuvates aruannetes esitatakse info eriala-, mitte arstipõhiselt. Ambulatoorse eriala lühike ooteaeg ei tähenda, et raviasutuses on kõigi selle eriala arstide vastuvõtule lühikesed ooteajad. Kindlustatul on õigus pöörduda tema poolt valitud raviasutuse poole, sõltumata oma elukohast, kindlustuspiirkonnast või saatekirjale märgitud raviasutuse/raviarsti nimest.

---

¹ Ravijärjekordades ootavad vastuvõttud - ravijärjekordade andmed esitatakse isikustamata kujul, need ei kajasta järjekordades olevate isikute arvu. Kui patsient ootab ravijärjekorras mitme eriarsti vastuvõtule, kajastuvad ravijärjekorras kõik tema poolt oodatavad vastuvõttud ning seetõttu kasutatakse ravijärjekorra andmetes isikute asemel mõistet vastuvõttud. Statsionaarse ja päevaravi puhul tähendab see mõiste plaanilise raviga seotud hospitaliseerimiste ravijärjekorda.

1.1. Eriarstiabi ravijärjekorrad

A. Ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttud 1. oktoober 2019 a. seisuga

01.10.2019.a. seisuga on kõikides haigekassa eriarstiabi lepingupartnerite ravijärjekordadesse registreeritud kokku ca 163 000 vastuvõttu, neist 78% on HVA haiglate ravijärjekordades ja 22% hankepartnerite juures.

Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga on eriarstias **ambulaatorse ravi** ravijärjekordadesse registreeritud rohkem vastuvõtte (nii HVA haiglates kui hankepartnerite juures). Veidi vähem ootas patsiente **päevaravile** (HVA haiglates suurenes, hankepartnerite juures vähenes) ja **statsionaarsele** ravile (nii HVA haiglates kui hankepartnerite juures).

Tabel 3. Eriarstiabi ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttud

	01.10.2018		01.10.2019		Muutus võrreldes 2018.aastaga
	Vastuvõttude arv ravijärjekordades	Ravijärjekord lubatud maksimumpikkuse piires	Vastuvõttude arv ravijärjekordades	Ravijärjekord lubatud maksimumpikkuse piires	Vastuvõttude arv ravijärjekordades
Eriarstiabi - ambulatoorne	123 058	52%	138 554	51%	15 496
Eriarstiabi - päevaravi	10 118	81%	9 994	80%	-124
Eriarstiabi - statsionaarne	14 795	76%	14 696	82%	-99
Kokku	147 971	57%	163 244	56%	15 273

HVA haiglates ambulatoorsesse ravijärjekorda registreeritud vastuvõttude üldarv on suurenenud (piirkondlikud ja keskhaiglad).

Erialadest on HVA haiglates ambulatoorsesse ravijärjekorda rohkem vastuvõtte registreeritud neuroloogi juurde, vähenenud on broneeringute arv sisehaigustes.

Ravijärjekorra lubatud maksimumpikkuse piires olevate ambulaatorsete vastuvõttude osakaal on HVA haiglates vähenenud (47%-lt nüüd 44%-le).

HVA haiglates 12% ravijärjekordades ootajatest peavad kauem ootama võimsuse puudumise tõttu. Arstide vähesuse tõttu tuleb kauem oodata (üle 42 päeva) enam Ida-Viru Kesksaiglas ja Pärnu Haiglas. Erialadest on arstide puudus HVA haiglates suurim dermatoveneroloogia ja oftalmoloogia erialal.

HVA haiglate päevaravi ravijärjekorda registreeritud plaaniliste vastuvõttude üldarv on praktiliselt sama. Statsionaarsele ravile ootajate arv on vähenenud 2% võrra (üldkirurgia, taastusravi).

Haiglavõrgu väliste partnerite (hankepartnerite) ambulatoorsetesse ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttude arv on suurenenud 49% ehk ca 10 000 vastuvõtu võrra. Aasta tagasi 1. oktoobril algas hankepartneritel uus lepinguperiood ja ravijärjekordades broneeringute arvu suurenemine on seotud töökorralduse paranemisega pärast uue lepinguperioodi algust ja võimsuse suurenemisega. Erialadest on broneeringute arv kõige enam suurenenud oftalmoloogias, günekoloogias ja ortopeedias.

Ravijärjekorra lubatud maksimumpikkuse piires olevate ambulatoorsete vastuvõttude osakaal on hankepartnerite juures küll suurem kui HVA haiglates, kuid võrreldes aasta taguse perioodiga on see vähenenud (79 %-lt nüüd 74%-le). Raviasutuste vähese võimsuse tõttu peab kauem ootama 7% ravijärjekorda registreeritutest ja nagu HVA haiglate puhul nii ka . hankepartnerite juures on arstide puudus suurim dermatoveneroloogias ja oftalmoloogias. .

Hankepartnerite päevaravi ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttude arv on vähenenud (otorinolarüngoloogia). Statsionaarse ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttude arv suurenenud (taastusravi).

B. Haiglates toimunud vastuvõttude tegelikud ooteajad.

Ravijärjekordades ootavate vastuvõttude ooteaegu hinnates tuleb arvestada, et aruandekuu 1. kuupäeva seisuga esitatavates aruannetes ei kajastu väga lühikese ooteajaga vastuvõttud – sellega seoses ei anna etteulatuv aruanne tegelikest ooteaegadest terviklikku ülevaadet.

Ambulatoorse ravi ooteaegade osas esitavad haiglavõrgu arengukava haiglad ka **tagasiulatuva ooteaegade aruande** – info eelmisel kuul toimunud esmaste plaaniliste ambulatoorsete vastuvõttude² tegeliku ooteaja kohta. 2019. aasta 9 kuu jooksul toimus 66% haiglavõrgu arengukava haiglate esmastest plaanilistest ambulatoorsetest eriarstiabi vastuvõttudest ravijärjekorra lubatud maksimumpikkuse (kuni 42 kalendripäeva) jooksul.

---

² Ravijärjekordade aruandes defineeritakse esmane vastuvõtt järgmiselt: **Esmane plaaniline vastuvõtt** on patsiendi esmane pöördumine vastuvõtule esmase haigestumise, haiguse ägenemise või eriarsti poolt jälgitavate haiguste hilisemaks järelkontrolliks väljaspool ühte raviepisoodi. **Raviepisood** - ambulatoorse arstiabi osutamine esimesest vastuvõtust kuni terviseprobleemi lahendamiseni, krooniliste haiguste korral ambulatoorse arstiabi osutamist üldjuhul 3 kuu jooksul alates esimesest vastuvõtust. Ravijärjekordade aruandes esitatakse info ainult plaanilise ravi kohta; **vältimatu abi osutamine selles aruandes ei kajastu**. Kroonilise haiguse puhul loetakse nt üks kord aastas toimuvad rutiinsed järelkontrollid igal aastal esmaseks vastuvõtuks.

Tabel 4. HVA haiglates toimunud plaanilised ambulatoorsed vastuvõtud – haiglaliikide lõikes

	9 kuud 2018		9 kuud 2019		Muutus võrreldes 2018.aastaga
	Vastuvõttude arv	Ravijärjekord lubatud maksimumpikkuse piires	Vastuvõttude arv	Ravijärjekord lubatud maksimumpikkuse piires	Vastuvõttude arv
piirkondlikud haiglad kokku	210 126	54%	199 494	54%	-10 632
keskhaiglad kokku	302 852	70%	292 605	65%	-10 247
üldhaiglad, kohalik haigla ja taastusravihaigla kokku	173 501	85%	159 058	85%	-14 443
Kokku	686 479	69%	651 157	66%	-35 322

Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga on HVA haiglates esmaste plaaniliste ambulatoorsete eriarsti vastuvõttude arv vähenenud ca 5% (suurima mõjuga Ida-Viru Keskhaigla, Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja Valga Haigla). Oli haiglaid, kus vastuvõttude arv aga suurenes (enim Lääne-Tallinna Keskhaiglas).

Arsti esmaste vastuvõttude üldarvu vähenemise põhjused:

- e-konsultatsiooni kasutusele võtmisega ei pea alati patsient eriarsti vastuvõtule jõudma, (perearsti konsulteerib eriarstiga);
- Digisaatekirja (DSK) kasutuselevõtmine on korrastanud eriarstile suunamist, vastuvõtuaega saab broneerida DSK olemasolul (erialadel, kus peab saatekiri olema). Vähenenud on patsientide otsepöördumised;
- üha enam teevad iseseisvaid vastuvõtte õed või teised spetsialistid (haigekassale esitatakse aruandes vaid ooteajad arstide vastuvõttudele);
- kui raviasutuses on võimalik pikalt aegu ette broneerida (vastuvõtugraafikud pikalt avatud), siis patsiendid saavad aja broneerida koheselt kaugemasse perioodi.

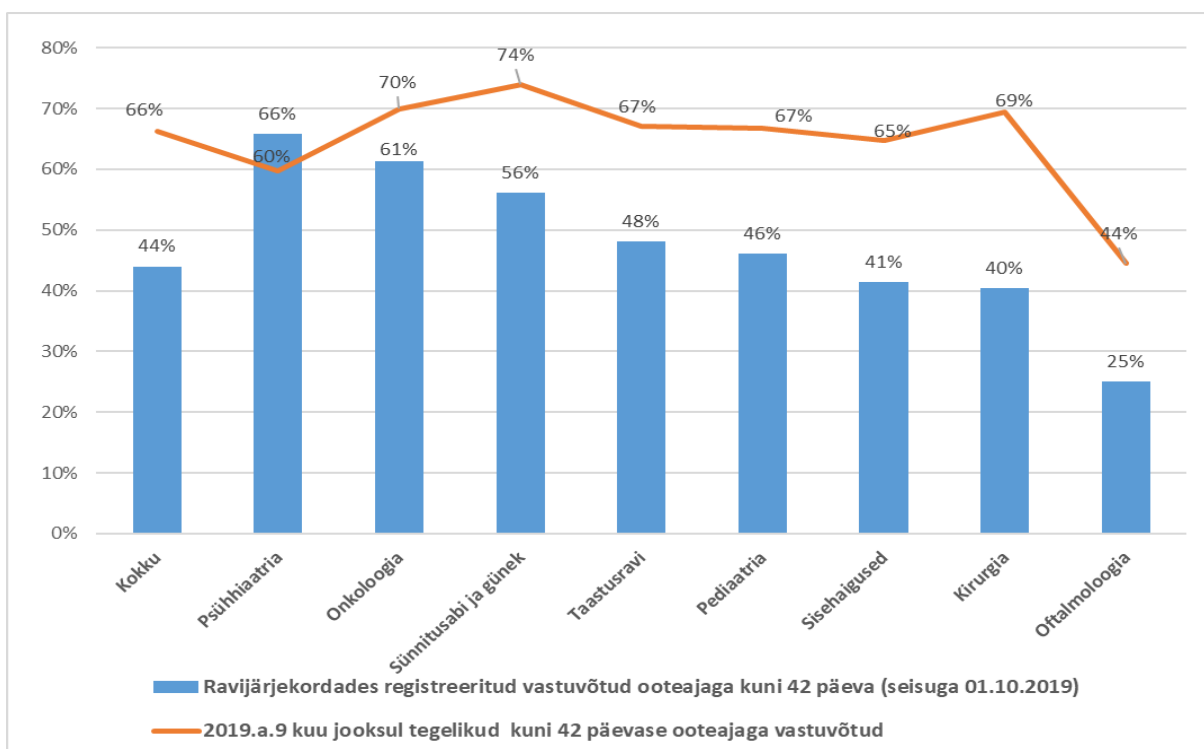
Vastuvõttude arv suurenes siiski ambulatoorses kardioloogias, endokrinoloogias, uroloogias ja ortopeedias.

Erialati toimus esmaseid plaanilisi ambulatoorseid vastuvõtte vähem sisehaigustes (üldhaiglad). Ravijärjekorra lubatud maksimumpikkuse piires olevate vastuvõttude osakaal HVA haiglates on vähenenud (69%-lt 66%-le).

Ravijärjekorra lubatud maksimumpikkuse (42 päeva) piires olevate vastuvõttude erinev osakaal HVA haiglate ambulatoorsetes ravijärjekordades (44% - kuu 1. kuupäeva seisuga esitatavate aruannete järgi) ning tegelikes andmetes (66% - juba toimunud vastuvõttude kohta esitatud andmed) tuleneb väga lühikese ooteajaga vastuvõttudest, mis ei kajastu aruandekuu 1. kuupäeva seisuga ravijärjekordade kohta esitatavates aruannetes. Järgnevast võrdlusest (vt joonis 3) on välja jäetud viljatusravi ooteaegade võrdlus, sest ravijärjekorra maksimumpikkus viljatusravile on 8 kuud.

Põhialade lõikes on ravijärjekordade kohta esitatud etteulatuvate aruannete alusel HVA haiglate ambulaatorsetes ravijärjekordades lubatud maksimumpikkuse piires olevate vastuvõttude osakaal kõige madalam oftalmoloogias ja kirurgilistel erialadel (vt joonis 3). Tagasivaatavalt juba toimunud vastuvõttude andmed näitavad, et oftalmoloogi vastuvõtule peab kõige kauem ootama. Kirurgiliste erialade puhul aga tegelikud toimunud vastuvõttude ooteajad on lühemad. 42 päeva jooksul jõuab kirurgi vastuvõtule 69% ootajatest, kiiremat abi vajav patsient jõuab kiiremini kirurgi vastuvõtule.

Erinevate aruannete andmete võrdlemiseks on alljärgneval joonisel esitatud info HVA haiglate ravijärjekordades registreeritud vastuvõttude ooteaja ning toimunud vastuvõttude tegeliku ooteaja kohta.

Joonis 3. HVA haiglate ambulaatorsetel erialadel kuni 42 päevase ooteajaga vastuvõttude osakaalud ravijärjekorras ja tegelikud toimunud vastuvõttude kohta

Informatsioon HVA haiglate tagasiulatuvatest aruannetest ambulaatorsete erialade mediaankeskmiste ooteaegade³ (2019. a. juuli, augusti ja septembri kohta) võrdlus etteulatuvates aruannetes esitatud ooteaegadega (2019 a. 1.juuli, 1.augusti, 1. septembri seisuga) on kättesaadav [haigekassa kodulehel](#) (*Eriarstiabi ravijärjekordade detailandmed (HVA, ambulaatorsed)*). Haigekassa kodulehel on ka haigekassa [lepingupartnerite andmed](#).

1.2. Õendusabi ravijärjekorrad

01.10.2019.a. seisuga on õendusabi ravijärjekordadesse registreeritud ca 1100 vastuvõtu. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga on koduõenduse ravijärjekordadesse registreeritud pöördumiste arv kasvanud, statsionaarse õendusabisse aga vähenenud 30%.

³ Mediaankeskmise ooteaeg – ooteaeg, millest 50% vastuvõttude ooteaeg on pikem ning, 50% vastuvõttude ooteaeg on lühem

Ravijärjekordadesse registreerunute ooteaeg jääb lubatud maksimumpikkuse⁴ piiresse.

Tabel 5. Õendusabi ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttude arv

	01.10.2018		01.10.2019		Muutus võrreldes 2018.aastaga
	Vastuvõttude arv ravijärjekordades	Ravijärjekorra maksimumpikkuse piires	Vastuvõttude arv ravijärjekordades	Ravijärjekorra maksimumpikkuse piires	Vastuvõttude arv ravijärjekordades
Koduõendus	505	81%	555	99%	50
Stationsaarne õendusabi	942	98%	591	100%	-351
Kokku	1 447	92%	1 146	100%	-301

1.3. Hambaravi järjekorrad

01.10.2019. a. seisuga on hambaravi järjekordadesse registreeritud kokku ca 27 000 vastuvõttu. Haigekassa üheks prioriteediks on hambahaiguste ennetuses laste hõlmatuse suurendamine.

Ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttude arv laste hambaravis on suurenenud 52% võrra ja laste ortodontias 50% .

Kui aasta tagasi ootas rahalisel põhjusel kauem 2,5% ravijärjekorrast, siis käesoleva aruande põhjal juba 11%. Veidi on pikenenud ootejärjekorrad ka teenuseosutajate vähese võimsuse tõttu (2%).

Laste hambaravi ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttudest toimub 86% ravijärjekorra lubatud maksimumpikkuse⁵ piires, ortodontias 98% vastuvõttudest.

Tabel 6. Hambaravi ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttude arv

	01.10.2018		01.10.2019		Muutus võrreldes 2018.aastaga
	Vastuvõttude arv ravijärjekordades	Ravijärjekorra maksimumpikkuse piires	Vastuvõttude arv ravijärjekordades	Ravijärjekorra maksimumpikkuse piires	Vastuvõttude arv ravijärjekordades
Laste hambaravi	14 582	95%	22 106	86%	7 524
Ortodontia	3 533	98%	5 289	98%	1 756
Kokku	18 115	96%	27 395	88%	9 280

⁴ Stationsaarses õendusabis on ravijärjekorra lubatud maksimumpikkus 3 kuud, koduõenduses 2 nädalat

⁵ Plaanilise hambaravi ravijärjekorra lubatud maksimumpikkus alla 19-aastastele kindlustatud isikutele on kroonilise pulpiidi korral 1 nädal; lihtkaarise ja kroonilise periodontiidi korral 2 kuud; ortodontiliste teenuste korral 9 kuud.